

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Ongemakkelijke ontmoetingen

Politieke participatie van jongeren in Amsterdam

Zweegman, S.; Rosalina, Z.; Redan, S.; Vermeulen, F.; Kaulingfreks, F.

DOI

[10.18352/jsi.783](https://doi.org/10.18352/jsi.783)

Publication date

2023

Document Version

Final published version

Published in

Journal of Social Intervention

License

CC BY-NC-ND

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Zweegman, S., Rosalina, Z., Redan, S., Vermeulen, F., & Kaulingfreks, F. (2023). Ongemakkelijke ontmoetingen: Politieke participatie van jongeren in Amsterdam. *Journal of Social Intervention*, 32(4), 23–43. <https://doi.org/10.18352/jsi.783>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2023 – Volume 32, Issue 4, pp. 23–43
<http://doi.org/10.18352/jsi.783>

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Rotterdam University of Applied Sciences
Open Access Journals

Copyright: this work has been published under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works 3.0 Netherlands License

Sietske Zweegman is a social work teacher and researcher
at Inholland University of Applied Sciences. Her research
focuses on democratic professionalism in social work
education. zweegmanonderwijs@gmail.com

Zulia Rosalina is a social work teacher at Zadkine. As a
researcher she focuses on the role of street culture within
social work. Z.Rosalina@zadkine.nl

Sharifah Redan is a PhD Candidate on Social Work at

Inholland University of Applied Sciences. Her research
focuses on critical youth work and youth workers' political
behavior. Sharifah.Redan@inholland.nl

Floris Vermeulen is associate professor Political Science at
the University of Amsterdam. His work focuses on the civic
and political participation of minorities at the local level.
f.f.vermeulen@uva.nl

Femke Kaulingfreks is professor of Youth and Society at
Inholland University of Applied Sciences and Professor by
special appointment of Urban Issues at the University of
Amsterdam. Her work focuses on the political agency of
youth and trust in state-citizen relations.
Femke.kaulingfreks@inholland.nl

Correspondence to: Sietske Zweegman

E-mail: zweegmanonderwijs@gmail.com

Category: Practice

ONGEMAKKELIJKE ONTMOETINGEN: POLITIEKE PARTICIPATIE VAN JONGEREN IN AMSTERDAM

AWKWARD ENCOUNTERS: POLITICAL PARTICIPATION OF YOUTH IN AMSTERDAM

SIETSKE ZWEEGMAN,
ZULIA ROSALINA,
SHARIFAH
REDAN, FLORIS
VERMEULEN, FEMKE
KAULINGFREKS

SAMENVATTING

De gemeente Amsterdam streeft ernaar de invloed van burgers op beleid te vergroten door in te zetten op participatie. Eerder onderzoek laat verschillen in opkomst bij verkiezingen zien tussen het centrum van Amsterdam en buurten aan de randen van de stad. Jongeren aan de randen van de stad stemmen vaker niet en zijn hierdoor minder goed gerepresenteerd in de formele politiek. In dit onderzoek zijn ontmoetingen tussen jongeren (16-27) en gemeentelijke bestuurders bestudeerd om te zien in welke mate jongeren beleid kunnen beïnvloeden. De conclusie is dat er in dergelijke ontmoetingen weinig ruimte is voor de mening van jongeren, waardoor zij teleurgesteld raken. Jongeren worden vaak gevraagd om te participeren in ruimtes en interacties die niet passen bij hun leefwereld en waarin mensen met macht weinig bewustzijn tonen van hun volwassen invloed. Oplossingen kunnen gevonden worden in het vergroten van eigenaarschap van jongeren, professionals die zich solidair tonen met jongeren en bewustzijn bij gemeentelijke bestuurders over machtsongelijkheid.

TREFWOORDEN

Jongerenparticipatie, participatieve ongelijkheid, burgerschap, belangenbehartiging jongeren, democratische professionals, epistemische onrechtvaardigheid, machtsverhoudingen, politisering, adultisme

ABSTRACT

The municipality of Amsterdam aims to enhance resident's influence on public policy through participation. Earlier research points out differences in voting turnout between neighbourhoods in the city. Especially young people that live in neighbourhoods at the outskirts of the city are underrepresented at elections and therefore in the formal political domain. In this research, participatory encounters between youngsters (16-27) and municipal administrators, were observed and analysed. The aim was to find to what extend these encounters contribute to the influence of these youngsters on policymaking. The study showed that there is insufficient room for youngsters' opinions in these encounters, resulting in disappointment. Young residents are often asked to participate in spaces and interactions which do not align with their lifeworld. Furthermore, their interlocutors seem unaware of their adult influence. Solutions can be found in increased ownership for youngsters, professionals showing solidarity with youngsters, and more awareness of power imbalances on the side of municipal administrators.

KEYWORDS

Youth participation, participatory inequality, citizenship, youth advocacy, democratic professionalism, epistemic injustice, power relations, politicization, adulthood

INLEIDING

Politieke participatie van jongeren in Amsterdam

Er zijn grote verschillen in opkomst bij verkiezingen tussen mensen van verschillende leeftijden, etnische achtergronden, inkomensgroepen en buurten (Vermeulen et al., 2022). In Amsterdam blijkt dat jongere, praktisch opgeleide bewoners met een migratieachtergrond, die aan de randen van de stad wonen, minder deelnemen aan politieke activiteiten (Vermeulen et al., 2020). Dit wordt participatieve ongelijkheid genoemd. Politieke activiteiten kunnen formeel of informeel van aard zijn. Een activiteit wordt als politiek beschouwd wanneer deze gericht is op de sfeer van de (lokale) overheid, op het oplossen van collectieve problemen of om politieke intenties uit te drukken (Van Deth, 2016). Lagere deelname aan politieke activiteiten is een probleem wanneer dit komt doordat bepaalde groepen structureel minder toegang hebben tot (politieke) hulpbronnen zoals tijd, geld, (politieke) kansen en vaardigheden (Van Der Meer, 2016, p. 361). Het risico hiervan is dat de belangen van deze groepen politiek onvoldoende behartigd worden en hun stem beleidsmakers niet bereikt. De sleutel tot het oplossen van participatieve ongelijkheid ligt, naast de stimulans tot meer formele participatie, ook in betere inhoudelijke representatie van ondervertegenwoordigde groepen, waarbij gehoor gegeven wordt aan hun belangen, wensen en ideeën (Van Der Meer, 2016).

De gemeente Amsterdam wil participatieve ongelijkheid onder andere terugdringen door ontmoetingen tussen jongeren (16 tot 27 jaar) en de overheid te faciliteren. Jongeren ervaren afstand tot de gemeente, vinden het aanbod onvoldoende passend en zijn vaak niet op de hoogte van het participatieaanbod (Gemeente Amsterdam, 2022). Eén van de verbeterpunten is volgens de gemeente Amsterdam om in te zetten op meer persoonlijk contact tussen de gemeente en jongeren. Tegelijkertijd blijkt uit eerder onderzoek dat jongeren ontmoetingen met de overheid vaak negatief ervaren (Rosalina et al., 2021). Jongeren ervaren dat zij niet in staat zijn om de politiek te beïnvloeden, omdat ze twijfelen aan hun eigen vaardigheden en de openheid van het systeem voor hun opvattingen (Rosalina et al., 2021). Met name praktisch opgeleide jongeren wantrouwen de overheid en hebben het idee politiek 'buitenspel' te staan (Steenvoorden, 2023).

ONGEMAKKELIJKE ONTMOETINGEN

Jongeren lijken echter vooral een ambivalente houding te hebben. Ze keren zich af van de formele politiek, maar zijn wel enthousiast om te praten over politieke thema's met onderzoekers. Deze ambivalente houding is vaker terug te zien in onderzoeken naar jongeren en politiek (Kaulingfreks, 2017). Jongeren zeggen dat politiek niets voor hen is, maar willen wel graag in gesprek over hun idealen en frustraties. Kortom, enerzijds worden jongeren door volwassenen en representanten van de overheid gezien als passief en niet politiek geïnteresseerd, omdat ze zich niet actief verhouden tot het formele politieke systeem. Anderzijds wordt erkend dat jongeren op informele wijze politiek geëngageerd zijn en dat zij verlangen naar nieuwe manieren om hun betrokkenheid bij politieke thema's vorm te geven, zoals digitaal activisme (Farthing, 2010). Verschillende onderzoekers tonen de beperkingen van deze tweedeling aan door te wijzen op het onbegrip, vanuit het formele politieke systeem, voor de afkeer die jongeren ervaren (Farthing, 2010; Kaulingfreks, 2017). Farthing (2010) stelt dat jongeren *radicaal antipolitiek* zijn: jongeren hebben een groot democratisch besef en keren juist vanuit dat besef de huidige politiek de rug toe. Zij lijken dit te doen omdat ze het systeem niet in staat achten om grote maatschappelijke problemen op te lossen. Afwijzing van het huidige systeem is een van de manieren van jongeren om nieuwe democratische verhoudingen te bevragen en te verkennen.

Politieke implicaties van uitsluitingsprocessen

De ontmoeting tussen jongeren en vertegenwoordigers van de overheid (gemeenten en maatschappelijke organisaties) staan in dit artikel centraal. *Hoe verlopen publieke ontmoetingen tussen jongeren en de overheid in Amsterdamse wijken waar sprake is van participatieve ongelijkheid en hoe kan de stem van jongeren in deze wijken luider en invloedrijker klinken?*

Om deze vragen te beantwoorden is het van belang om aandacht te hebben voor uitsluitingsprocessen en de politieke implicaties daarvan. Eerder onderzoek naar participatieve ongelijkheid in Amsterdam laat zien dat jongeren uitsluiting en kansenongelijkheid ervaren op basis van hun woonplaats, etniciteit, opleidingsniveau en leeftijd (Vermeulen et al., 2022). Politiek heeft voor deze jongeren in veel gevallen te maken met sociale rechtvaardigheid, gelijke toegang tot voorzieningen en de verdeling van macht die hierbij een rol speelt. Gaventa (2006) analyseert hoe macht zich manifesteert in processen van burgerparticipatie in relatie tot beleid. Hij stelt voor te analyseren hoe macht tot uiting komt in fysieke participatieve ruimtes door te kijken naar drie dimensies: 1) in hoeverre de ruimte toegankelijk is voor partijen met verschillende belangen, 2) welke vormen van zichtbare of onzichtbare macht tot uitdrukking komen, en 3) hoe macht op

verschillende niveaus – van lokaal tot mondiaal – wordt uitgeoefend. Om te bepalen in hoeverre burgers daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op beleid moet men aandacht hebben voor welke belangen er worden gediend in een activiteit gericht op participatie, op welke voorwaarden betrokkenheid wordt vormgegeven en wie er mag bepalen wat er in een ruimte gebeurt.

Eerder onderzoek heeft ook aangetoond dat jongeren van kleur participatieve ongelijkheid ervaren. Eigen ervaringen met institutioneel racisme, maar ook verhalen van anderen in hun omgeving over etnisch profileren door de politie, stagediscriminatie en de Toeslagenaffaire, hebben een negatieve invloed op het beeld dat deze jongeren hebben van de overheid (Rosalina et al., 2021; Steenvoorden, 2023). Daarom wordt in dit onderzoek ook gekeken naar de rol die kleur speelt in de politieke uitsluiting die jongeren ervaren. Ahmed (2007) maakt inzichtelijk dat ruimtes en instituties witheid kunnen belichamen en uitstralen. Het gaat hierbij niet enkel om de huidskleur van betrokkenen maar vooral om een culturele standaard die zich uit in hoe er gepraat en bewogen wordt. Dit betekent dat instituties en ruimtes ontoegankelijk kunnen aanvoelen voor mensen die niet aan de witte culturele standaard voldoen, zelfs al pogen organisaties rekening te houden met diversiteit. De reproductie van witte culturele verwachtingen en uitingen kunnen (on) bewust tot uitsluiting leiden.

Om de participatieve inhoud van ontmoetingen te analyseren is Fricker (2007) gebruikt. Zij besteedt aandacht aan welke kennis er wordt erkend als betekenisvol en waardevol in sociale interacties. Wanneer kennis van bepaalde groepen of mensen structureel niet wordt gebruikt, gehoord of gezien is er sprake van *epistemic injustice*, omdat deze groepen dan niet serieus worden genomen in hun eigen analyse van hun levensomstandigheden én in hun ideeën over oplossingen voor maatschappelijke problematiek. Een voorbeeld hiervan is dat jongeren nog niet oud genoeg worden geacht om een valide politieke mening te uiten.

Het werk van Fricker (2007) raakt aan dat van onderzoekers die zich bezighouden met 'adulthood'. Dit is een vorm van systematische onderdrukking van minderjarigen, gebaseerd op hun leeftijd en niet op basis van waar zij toe in staat zijn. Van jongeren wordt verwacht dat zij zich aanpassen aan een volwassen standaard om effectief te kunnen participeren en erkend te worden als actieve burger, terwijl hun eigen, leeftijdsgebonden (ervarings)kennis vaak onvoldoende wordt meegewogen in beleidsbeslissingen die hen aangaan. Connor et al. (2016) laat zien dat participatie trajecten onvoldoende succesvol zijn wanneer volwassenen, vanuit hun vooroordelen over de capaciteiten van jongeren, onvoldoende ruimte, middelen en waardering bieden.

METHODE

Dit onderzoek maakt onderdeel uit van het project Link Jong Amsterdam dat bekijkt hoe jongvolwassenen in Amsterdam in staat gesteld worden om betekenisvol te participeren in relatie tot beleid en politieke besluitvorming. Het onderzoek vond plaats in de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost, omdat de participatieve ongelijkheid in deze stadsdelen het grootst is (Vermeulen et al., 2020). Het onderzoek richtte zich op groepen jongeren tussen de 16 en 27 jaar voor wie de opkomstcijfers bij verkiezingen laag zijn. Dit zijn jongeren met een migratieachtergrond, jongeren die praktisch opgeleid zijn en jongeren die niet naar school gaan.

De onderzoeksbevindingen zijn verkregen middels participatief onderzoek, waarbij etnografische methoden zijn toegepast. Door te participeren in de sociale context zijn de onderzoekers nauw betrokken geweest bij activiteiten en gesprekken en is de afstand tussen de onderzoeker en het onderzochte verkleind. Op deze afstand en nabijheid is gereflecteerd in onderlinge gesprekken en door het gebruik van veldwerknooties. In de verslaglegging zijn de beschrijvingen van de onderzoekers persoonlijk gemaakt, zodat de lezer meekijkt door hun ogen- met bijbehorende gevoelens en gedachten. Dit draagt bij aan de transparantie over afstand en nabijheid die de onderzoekers hebben ervaren.

In de periode eind 2021 tot eind 2022 zijn elf participatieve ontmoetingen tussen jongvolwassenen en Amsterdamse politici en bestuurders geobserveerd. De onderzoekers bezochten vrij toegankelijke ontmoetingen met jongeren, veelal georganiseerd door maatschappelijke organisaties, waarbij lokale bestuurders of politici aanwezig of betrokken waren. Via sociale media en contacten in het jeugd- en jongerenwerk werden de onderzoekers op ontmoetingen gewezen. Tijdens publieke ontmoetingen is vooraf toestemming gevraagd voor het onderzoek aan de beheerder van de ruimte. Aan het begin van de ontmoetingen hebben de onderzoekers zichzelf geïntroduceerd. Omdat de ontmoetingen plaatsvonden in een publieke ruimte en vrij toegankelijk waren, is voor de verwerking van deze participerende observaties gebruik gemaakt van de reguliere privacy- en auteursrechten wetgeving. Dit betekent dat gegevens passief zijn verzameld en informatie niet herleidbaar is naar individuele personen (Universiteit Utrecht, 2019).

Aanvullend zijn er zeven semigestructureerde interviews afgenomen met betrokken bestuurders, politici, gemeenteambtenaren en sociaal professionals. Hierin is besproken hoe er op dit moment aan participatie wordt gewerkt en zijn de eigen (normatieve) rol en opvatting van de betreffende professionals bevraagd. Om de anonimiteit van de betrokkenen te waarborgen zijn de functies van

de geïnterviewden niet benoemd en wordt er alleen in algemene zin gesproken over bestuurders, politici en sociaal professionals. In de interviews was aandacht voor de successen, verbeterpunten en duurzaamheid van participatie. Deze interviews zijn opgenomen en getranscribeerd.

Tot slot zijn er vier focusgroepen georganiseerd met in totaal zeventien jongeren. Voor de interviews en focusgroepen zijn betrokkenen gevraagd een *informed consent* verklaring te tekenen waarin ze gewezen werden op hun rechten binnen dit onderzoek. Jongeren ontvingen voor hun deelname een VVV-bon.

Interviews en focusgroepen vonden plaats op voorkeurslocaties van respondenten, om zodoende de drempel voor deelname te verlagen. Voor de interviews en focusgroepen is een topiclijst gemaakt op basis van ons theoretisch kader en de inzichten uit de observaties.

Jongeren zijn geselecteerd voor interviews op basis van hun participatie aan een (politieke) activiteit of hun eerdere uitspraken bij sociaal professionals om (bewust) niet te stemmen of anderzijds politiek te participeren. Er is hierbij gebruik gemaakt van het netwerk van sociaal professionals. Daarnaast zijn jongeren zelf actief en persoonlijk benaderd bij activiteiten. De selectie van jongeren is gebaseerd op woonplaats: woonachtig in stadsdeel Nieuw-West, Zuidoost en Noord, omdat hier de participatie het laagst is. Daarnaast is er geselecteerd op niet-westerse migratieachtergrond en praktisch opleidingsniveau omdat deze doelgroepen het minst vertegenwoordigd zijn in het participatieaanbod in Amsterdam. De leeftijdscategorie van 16 tot 27 jaar is aangehouden omdat dit de fase is waarin jongeren in Amsterdam voor het eerst of voor de tweede keer formeel politiek mogen participeren door te stemmen. De resultaten zijn na afloop met de organisaties, jongeren die deelnamen aan de interviews/focusgroepen en professionals gedeeld.

Het bleek moeilijk om jongeren te werven die niet geïnteresseerd zijn in politieke participatie, waardoor de onderzoekers flexibel zijn geweest in de verwachtingen ten aanzien van aantallen respondenten. Bij een aantal van de geobserveerde activiteiten was zelfs niemand van de doelgroep aanwezig. Naast dat de setting en vormgeving van de activiteit inzichtelijk kan maken waarom jongeren wellicht niet aanwezig waren, is de afwezigheid zelf, in het kader van dit onderzoek, ook betekenisvol. Zoals eerder aangegeven kan dit kan duiden op een afwijzing door jongeren van het huidige systeem (Farthing, 2010). In sommige gevallen gingen de onderzoekers na afloop met jongeren, die besloten om weg te gaan bij de activiteit of die wel waren uitgenodigd maar besloten om niet deel te nemen, in gesprek. In die gevallen kon de beleving van deze jongeren ten opzichte van de activiteit wel in kaart gebracht worden.

RESULTATEN

Allereerst worden de ontmoetingen besproken waar, tegen de verwachting van de aankondiging in, jongeren geheel ontbreken of waar de specifieke doelgroep van dit onderzoek ontbreekt. Dit waren bijvoorbeeld ontmoetingen georganiseerd voor jongeren waarbij alleen volwassenen (professionals) aanwezig waren, of ontmoetingen waarbij alleen theoretisch opgeleide, witte jongeren woonachtig in het centrum van Amsterdam aanwezig waren. Participatieve ongelijkheid is hier zichtbaar omdat de belangen van de doelgroep niet worden vertegenwoordigd. Vervolgens wordt gekeken naar ontmoetingen waar deze jongeren wel aanwezig waren. Hierbij wordt geduid wat het luider en invloedrijker laten klinken van de stem van jongeren in de geschetste ruimtes belemmerde en bemoeidde.

Ontmoetingen met weinig tot geen jongeren uit de doelgroep

Bij één van de elf ontmoetingen waren geen jongeren aanwezig. In vier andere gevallen waren jongeren wel aanwezig, maar viel de opkomst tegen. Daarnaast waren er bij twee bijeenkomsten wel jongeren aanwezig, maar dat waren niet de jongeren over wie het onderwerp ging. We kiezen ervoor om deze ontmoetingen te bespreken omdat de lage opkomst gezien kan worden als betekenisvol. De afwijzing die eruit blijkt, zegt iets over hoe jongeren, die te maken hebben met participatieve ongelijkheid, deze ontmoetingen ervaren.

Voorbeeld 1 Met alleen pizza's kom je er niet

Het eerste voorbeeld betreft een ontmoeting tussen jongeren en beleidsmakers, zonder dat de ontmoeting werkelijk kon plaatsvinden, omdat jongeren niet aanwezig waren:

We zijn op een thema-avond voor jongeren over wonen, die plaatsvindt bij een culturele ontmoetingsplek. Er zijn geen jongeren aanwezig. Er zijn wel vertegenwoordigers, woonconsulenten en jongvolwassenen van de culturele instelling die deze avond faciliteert en organiseert. Het doel van de avond is om huiszoekende jongeren in Nieuw-West een gezicht te geven voor de gemeente. De woonconsulenten zijn de enige aanwezige vertegenwoordigers van de gemeente. In een vorige bijeenkomst heeft een jongere gezegd dat de huiszoekende jongere in dit stadsdeel 'geen gezicht heeft'. Hier moet volgens de organisatie verandering in gebracht worden, zodat de urgentie van het probleem kan worden aangekaart. Volgens de organisatoren hadden jongeren zich wel vooraf aangemeld. Er staan twaalf pizza's voor

de jongeren klaar. Een organisator zegt: 'ja jongeren zijn het gewoon een beetje zat met de gemeente, we zien wel vaker dat jongeren gewoon geen zin hebben om te komen opdagen'. Mij wordt gevraagd mee te denken hoe de instelling jongeren kan aantrekken. Er worden plaatjes gedraaid en ik krijg een biertje en pizza aangeboden. Het voelt ongemakkelijk om te praten alsof jongeren een vreemde doelgroep ver weg van hier zijn, die overgehaald moet worden om hun gezicht te komen laten zien aan de gemeente. Als ik in de auto stap loopt er toch nog één jongere naar binnen. Niet veel later komt hij naar buiten met een stapel overgebleven pizza's die eigenlijk voor de jongeren van deze avond bedoeld waren. Hij stapt op een fiets zonder licht en slingert over de weg met tien pizza's onder zijn arm. De onderzoeker schrijft in de veldwerknootities:

Er stonden boeken over moderne kunst, ruimtelijke ordening en gentrificatie. Er hingen foto's aan de muren van een expositie. Er stonden microfoons en er waren spotlights. De ruimte was voor mij als onderzoeker toegankelijk en sfeervol, maar het valt me wel op dat er weinig referenties waren naar het alledaagse leven van jongeren. De organisator gaf aan dat hij het belangrijk vindt om leuke muziek te draaien en daarom een platencollectie heeft aangelegd. Het is muziek van vroeger, maar geen muziek die ik herken als relevant voor jongeren van nu. De aanwezigheid van bier en pizza doet een jeugdige en studentikoze laagdrempeligheid vermoeden. Ik vraag me af of dit past bij de doelgroep voor deze ontmoeting. Allicht zijn er ook jongeren op zoek naar een woning die geen bier drinken, geen platen draaien, niet bekend zijn met kunst en zich wellicht niet herkennen in deze laagdrempelige en studentikoze sfeer.

In deze bijeenkomst vallen een aantal organisatorische keuzes op die mogelijk hebben geleid tot de afwezigheid van jongeren. Ten eerste is te zien dat het doel en de voorwaarden voor deze ontmoeting zijn bepaald door de organisatoren. De huiszoekende jongeren om wie het gaat, hebben niet aangegeven dat het hun behoefte is om 'hun gezicht te laten zien aan de gemeente' om de urgentie van het probleem aan te kaarten. Ten tweede is te zien dat jongeren niet betrokken zijn bij de vormgeving van deze ontmoeting. Hierdoor is het onduidelijk wat de behoefte van deze jongeren zelf is en wat zij willen dat deze ontmoeting oplevert. Deze ontmoeting levert de huiszoekende jongere in Nieuw-West in elk geval geen woning op, terwijl dit probleem voor hen al wel voelbaar en urgent is. Het is dus onduidelijk welke verandering het 'aankaarten van het probleem' henzelf oplevert.

Bovenstaand voorbeeld geeft een algemene indruk van het karakter van bijeenkomsten waarvan jongeren niet of nauwelijks aanwezig zijn. Het zijn bijeenkomsten waarbij de deelname van

ONGEMAKKELIJKE ONTMOETINGEN

jongeren vrijwillig is en die plaatsvinden in hun vrije tijd. Uit focusgroepen en ontmoetingen met jongeren wordt duidelijk dat ze graag persoonlijk worden gevraagd en meegenomen door iemand die zij al goed kennen. Te zien is dat deze persoonlijke benadering soms ontbreekt en dat er voornamelijk via online communicatiekanalen en fysieke flyers wordt uitgenodigd. Daarnaast vertellen jongeren dat ze het gevoel hebben druk te zijn: met werk, studie en soms zorgtaken voor de familie. Tijd vrijmaken in de avond, vrijwillig, om je kwetsbaar op te stellen, met een onduidelijk doel, zonder vooraf opgesteld resultaat is veel gevraagd van jongeren die ook andere prioriteiten hebben. Hoewel de pizza's zijn bedoeld als een tegemoetkoming, is dat in dit geval niet voldoende, omdat de aansluiting met de doelgroep ontbreekt.

Een ruimte voor, maar niet van, jongeren

Het bovenstaande voorbeeld is wat Gaventa (2006) typeert als een *invited space*. Dit is een ruimte waarin mensen met macht, in dit geval volwassen professionals die werken voor de overheid, moeite doen voor participatie. Jongeren worden geconsulteerd en gevraagd om input. De jongeren zijn 'uitgenodigd' om hun gezicht te laten zien en dit vindt (on)bewust plaats op voorwaarden van de organisatoren. De ruimte is niet ingericht voor of door jongeren, waardoor het mogelijk kan voelen alsof de ruimte niet voor hen bedoeld is. Dit maakt dat jongeren in vergelijking met de organisatoren weinig macht en invloed hebben.

Deze activiteit was in het bijzonder minder uitnodigend voor jongeren van kleur en/of met een migratieachtergrond, terwijl veel jongeren uit Nieuw-West die een woning zoeken wel deze kenmerken delen. Dit is te verklaren aan de hand van de theorie van Ahmed (2007) over witheid. Ahmed (2007) stelt dat ruimten zich laten vormgeven door de lichamen in die ruimte. In dit geval waren deze lichamen wit, theoretisch opgeleid, jong, bezig met kunst en/of muziek en aanwezig vanuit hun functie. Deze dominante kenmerken maken de ruimte mogelijk ongemakkelijk voor (niet-witte) lichamen die in een omgeving zijn opgegroeid waarin studeren, platen draaien, bier drinken en boeken lezen over moderne kunst minder vanzelfsprekend zijn. De houding, bereikbaarheid en nabijheid van de organisatoren en kennis over hoe je te gedragen in deze ruimte zijn voor sommige jongeren mogelijk onbekend.

Voorbeeld 2 Niet iederéén luistert naar Spotify

Een tweede voorbeeld laat zien dat er over een doelgroep werd gepraat, zonder dat die doelgroep zelf aanwezig was of goed inhoudelijk kon bijdragen:

Bij een bijeenkomst in een jongeren centrum in Nieuw-West komt een verkiezingsteam samen. Het verkiezingsteam organiseert een campagne om de opkomst onder jongeren tijdens de gemeenteraadsverkiezingen te stimuleren. Het verkiezingsteam wordt geleid door een sociale onderneming die zich toespitst op maatschappelijke vraagstukken. De leden zijn overwegend wit, veelal vrouw en theoretisch opgeleid. Ze studeren geschiedenis, politicologie of rechten. Een aantal jongeren uit een jongeren centrum in Nieuw-West is, op aanraden van een professional, aangesloten bij deze brainstorm. Er wordt een voorstelronde gedaan aan de hand van muziek. De studenten vertellen in het voorstelronde uit zichzelf over hun politieke interesses. De jongeren uit het jongeren centrum zeggen allemaal niet met politiek bezig te zijn en meer te willen leren over politiek. Eén van hen zegt: "Ik luister eigenlijk niet naar Spotify of naar podcasts ofzo, ik ben hier stagiair. Ik kom vandaag gewoon eens meekijken wat jullie hier doen. Ik ben zeker niet zo met politiek bezig als jullie en weet er ook niet zo veel van. Ik ben wel geïnteresseerd en wil er graag over leren." Halverwege de brainstorm over hoe jongeren bereikt kunnen worden vertrekken één voor één de jongeren van het jongeren centrum. Ze zeggen dat ze vanavond nog een andere activiteit op het programma hebben staan. Later vraag ik een van de jongens wat hij van deze avond vond. Hij zegt dat het niet echt iets voor hem is om hieraan mee te doen en dat hij andere stage-taken heeft die meer prioriteit hebben. Hij zegt ook: "Ja binnen mijn stage-organisatie [het jongeren centrum] gaan we zelf ook nog dingen doen rondom te verkiezingen, misschien dat ik beter daaraan mee kan doen. Deze mensen redden het denk ik ook wel zonder mij [hij lacht], ze weten al heel veel en het zijn echt coole plannen." Het lijkt voor mij als onderzoeker alsof hij hiermee zegt dat hij niet van toegevoegde waarde is. Dat verbaast me, omdat juist hij een van de jongeren is over wie deze campagne gaat.

Verskil in waardering van kennis en ervaringen

In bovenstaand voorbeeld, zijn net als in het eerste voorbeeld, een aantal (organisatorische en soms ook onbewuste) keuzes zichtbaar die maken dat jongeren zich wel of niet betrokken voelden. Opnieuw is sprake van een overwegend wit en theoretisch opgeleide groep van initiatiefnemers. Een van de jongeren uit bovenstaand voorbeeld lijkt hiernaar te verwijzen door te zeggen dat deelnemen niets voor hem is. Hij haakt af als de jongeren van het verkiezingsteam uitgebreid en enthousiast vertellen over hun politieke ervaringen, kennis en connecties, die grotendeels voortkomen uit hun studie-ervaringen. Er wordt door het verkiezingsteam snel op elkaar gereageerd en er worden moeilijke woorden gebruikt. Hierin wordt een groot verschil zichtbaar tussen de vanzelfsprekendheid en het zelfvertrouwen waarmee de deelnemers van het

ONGEMAKKELIJKE ONTMOETINGEN

verkiezingsteam zichzelf profileren en de aarzeling waarmee de jongeren van het jongerencentrum dit doen. Een van de jongeren, stagiair bij het jongerencentrum, gaat liever met het onderwerp aan de slag binnen zijn stage, samen met jongeren met dezelfde interesses en achtergrond.

Deze stagiair zegt in de voorstelronde 'niet zo veel te weten van politiek'. Hij ziet politiek dus als iets waar je veel vanaf moet weten. Dit wordt in de literatuur ook wel intern vertrouwen genoemd en is te zien als politiek zelfvertrouwen (Anderson, 2010; Hooghe & Marien, 2013). Hij ziet zichzelf als iemand die minder toegang heeft tot kennis en informatie en lijkt daarom te twijfelen aan zijn eigen bijdrage. Uit onderzoek naar burgerschap op middelbare scholen blijkt dat de politieke educatie van praktisch opgeleide jongeren minder uitnodigt tot een eigen politieke mening en discussie, dan de politieke educatie van meer theoretisch opgeleide jongeren (Nieuwelink et al., 2019).

Tegelijkertijd heeft de stagiair die praktisch opgeleid is, een migratieachtergrond heeft en maatschappelijk geïnteresseerd is, wellicht meer kennis over hoe een verkiezingscampagne voor jongeren uit Nieuw-West, Zuidoost en Noord opgezet zou moeten worden, dan het verkiezingsteam zelf. Fricker (2007) ziet het miskennen van kennis van specifieke personen als *epistemic injustice*. Niet alle perspectieven en ervaringen worden gezien als relevant in de politieke en maatschappelijke context. Bijvoorbeeld omdat deze verhalen niet gezien worden als betrouwbaar, nuttig of geloofwaardig.

Epistemic injustice kan ook plaatsvinden wanneer gemarginaliseerde personen onvoldoende in staat blijken om binnen de maatschappelijk gewaardeerde kaders woorden te geven aan hun eigen kennis en ervaringen. Dit komt in bovenstaand voorbeeld onder andere tot uiting door het gebruik van *Spotify Wrapped* in de voorstelronde. *Spotify Wrapped*, een persoonlijk jaaroverzicht van je meest geluisterde muziek en podcasts, wordt door de jongeren van het jongerencentrum niet gebruikt. Ze geven aan YouTube te gebruiken, omdat dat gratis is en er andere muziek op staat. De organisatoren gebruiken deze kennis vervolgens niet in het gesprek en de interactie, waardoor het gevoel ontstaat dat deze als minder waardevol wordt gezien en dit leidt, waarschijnlijk onbedoeld, tot een gevoel van uitgesloten zijn.

De campagne in dit voorbeeld is vrijwillig opgestart door jonge mensen. De deelnemers krijgen niet betaald en zijn bereid om zich intensief en langdurig in te zetten. Het doel van dit vrijwillige verkiezingsteam is om jongeren die niet stemmen te activeren en aan te moedigen dit wel te gaan doen. Het team zegt dat jongeren beter geïnformeerd moeten worden en ze keuren het niet stemmen af. Het doel is vormgegeven zonder werkelijk in contact te treden met de doelgroep.

Zoals eerder benoemd kan niet deelnemen aan de politiek gezien worden als een politieke actie (Farthing, 2010), maar omdat het verkiezingsteam geen onderzoek doet naar de beweegredenen van de jongeren die zij willen bereiken, komen zij niet te weten of het niet stemmen een politieke uiting is en lukt het ook niet om elkaar echt te ontmoeten.

De doelgroep haakt af

De sociaal professional die jongeren naar de bijeenkomst had verwezen, beaamt na afloop dat 'zijn' jongeren vaker uit dergelijke ontmoetingen stappen. Hij vraagt zich af of de organisatoren wel begrijpen waar het om gaat: "De doelgroep zit letterlijk aan tafel, voor hun neus, maar ze besteden er geen aandacht aan. Wat betekent het als diezelfde doelgroep bij hun eigen project niet eens mee wil of kan doen?"

Het verkiezingsteam besteedde geen aandacht aan het afhaken van de jongeren van het jongerencentrum. Dit lijkt haaks op het doel te staan van jongeren beter informeren en naar de stembus te krijgen. Volgens Conner et al. (2016) is er in participatie-activiteiten soms sprake van een *deficit-based policy succes*. Dit wil zeggen dat jongeren door middel van participatie activiteiten meewerken aan beleid waarvan onvoldoende onderzocht is of het schadelijke gevolgen heeft voor jongeren zelf. In de voorbeelden van Conner et al. (2016) doen jongvolwassenen mee in beleid waarin jongeren door volwassenen geschetst worden als niet-betrokken, potentieel zelfdestructief en afwijkend. In bovenstaand voorbeeld gaat het om een campagne waarbij jongeren die niet stemmen als afwijkend worden gezien. Het verkiezingsteam onderzocht niet of deze zienswijze schadelijke gevolgen heeft voor de doelgroep zelf. Dit voorbeeld laat zien dat een goedbedoelde campagne (onbewust) kan leiden tot verdere uitsluiting van de doelgroep om wie het gaat.

Ontmoetingen waarbij jongeren uit de doelgroep wel aanwezig zijn

Er waren ook ontmoetingen waar de jongeren uit de specifieke doelgroep van dit onderzoek wél aanwezig waren. Een aantal zaken vielen op in deze ontmoetingen.

Voorbeeld 1 "Jullie zijn goed stom"

Het eerste voorbeeld speelt zich af op een mbo in Amsterdam, waar een stadsbestuurder op bezoek komt:

ONGEMAKKELIJKE ONTMOETINGEN

Er zijn ongeveer 100 studenten aanwezig. Studenten praten met elkaar en lachen. Sommige studenten houden een papiertje vast waar hun pitch of vraag op staat. Als de bestuurder komt binnenlopen roept een jongere haar naam, de voorste rij jongeren klapt en schuift wat naar voren op hun stoel. De facilitator van het gesprek vraagt wie bekend is met de culturele instelling die deze bijeenkomst organiseert. Het blijft stil in de zaal en studenten kijken elkaar vragend aan. Ook op andere introductievragen van de facilitator komt weinig respons. Het programma begint. Studenten moeten gaan staan en in een microfoon spreken als zij hun vraag aan de bestuurder willen stellen. Tijdens de bijeenkomst lopen er docenten rond in de zaal. Sommigen van hen corrigeren studenten op hun houding en gedrag, anderen bemoedigen studenten als zij een inhoudelijk standpunt vertegenwoordigen en weer anderen geven studenten een schouderklopje wanneer zij een persoonlijke ervaring hebben gedeeld.

De bestuurder zit op het podium. Er staan banners op het podium met symbolen die naar vrijheid en vrede refereren, zoals een duif. Samen met de organisatoren bepaalt de bestuurder wie het woord krijgt. Ze uit regelmatig haar mening over de onderwerpen die jongeren aankaarten en spreekt de jongeren aan op hun gedrag of gedachtes, zonder in te gaan op waar hun gedachtes of gedrag vandaan komen. Als een student zich tegen het coronavaccinatiebeleid uitsprekt, begint de bestuurder studenten er herhaaldelijk van te overtuigen zich wel te laten vaccineren. Over jongeren die zich niet hebben gevaccineerd zegt ze: 'Jullie zijn goed stom. Hier lopen jullie leraren rond, jullie moeten hen niet blootstellen aan de risico's.' In reactie hierop staat een jongere resoluut op om te vertrekken. Een docent vraagt hem beleefde er nog even bij te blijven, dus gaat hij weer zitten.

Bestuurders worstelen met overwicht en machteloosheid

Wat opvalt in de dynamiek tussen de bestuurder en jongeren is, dat zodra jongeren haar een vraag stellen, ze ook directe vragen aan hen terugstelt. Vaak doet ze dat voordat of zonder dat ze antwoord geeft op de vragen. Ze lijkt daarbij de sturing van het gesprek af en toe over te nemen van de jongeren en beïnvloedt de inhoud van het gesprek. Ze toont daarnaast een aantal aannames over de jongeren. Ze zegt bijvoorbeeld dat ze ervan uitgaat dat de jongeren die in deze zaal zitten lachgas gebruiken en vraagt waar die mensen in de zaal zitten. Als niemand een hand opsteekt zegt ze lacherig: "*Dan ga je je toch afvragen wie het wel gebruikt...*". Nadat ze aangeeft lachgas het liefst morgen te verbieden fluistert een jongere "*jammer...*". De bestuurder hoort het en zegt: "*Ja, kijk!*". De bijeenkomst lijkt om de agenda en overtuigingen van de bestuurder te draaien, en niet om die van de jongeren, waardoor er voor de jongeren geen veilige ruimte

is om hun eigen overtuigingen en gedachten te delen. Ook hier is sprake van een invited space (Gaventa, 2006) waarbij jongeren worden uitgenodigd om deel te nemen op voorwaarden van de organisatie.

Tijdens de ontmoeting delen jongeren dat ze verandering wensen op het gebied van onder andere de huizenmarkt, vaccinatieregels, racisme, de zorg en vluchtelingenbeleid. De bestuurder laat herhaaldelijk blijken dat zij weinig voor ze kan betekenen: *“Ik heb geen macht over de regels in Den Haag, dus ik kan er niks aan doen”*. Meerdere jongeren geven na afloop aan dat er volgens hen niks gaat veranderen. Ze vonden het niet leuk dat de bestuurder geen antwoorden gaf en eromheen draaide. Een jongere geeft aan zich niet begrepen te voelen. Dit komt overeen met wat Steenvoorden (2023) omschrijft als een verschil in belevingswerelden. Het doel van deze ontmoeting is een gesprek waarin jongeren hun ideeën en zorgen over vrijheid mogen delen, terwijl in de praktijk jongeren van de bestuurder te horen krijgen wat ‘wel’ en ‘niet goed’ is om te doen. Wel goed is vaccineren en niet goed is lachgas gebruiken.

Ontmoetingen met een soortgelijke dynamiek zijn aan verschillende Amsterdamse stadsbestuurders voorgelegd. Uit deze gesprekken blijkt dat zij zich bewust zijn van deze dynamiek en daar niet tevreden mee zijn. Ze herkennen de ogenschijnlijk passieve en kritische houding van deelnemende jongeren en erkennen dat jongeren er zelden echt tevreden uitkomen. Er is eigenlijk geen sprake van een gesprek. De bestuurder en haar agenda zijn leidend en de jongeren hebben een passieve rol. Als de jongeren een beroep doen op de bestuurder neemt juist deze een passieve rol aan. Dit lijkt te bevestigen dat jongeren een oneerlijk spel ervaren, waarbij ze ook nog eens buitenspel staan (Steenvoorden, 2023). Een jongere zegt achteraf over bovenstaande ontmoeting: *“Als ik haar een vraag stel, verandert er niks.”* Hij laat merken dat deze vorm van interactie hem niets gebracht heeft.

Bestuurders geven ook aan dat zij zich minimaal voorbereiden op dergelijke ontmoetingen. Ze kijken wel naar de onderwerpen, maar besteden relatief weinig aandacht aan de leefwereld van de doelgroep en hoe de doelgroep hen ziet. Een bestuurder zegt hierover dat *“dergelijke ontmoetingen toch van symbolische aard zijn”*. De enige oplossing is volgens deze bestuurder om volledig te stoppen met deze ontmoetingen, maar het ontbreekt aan verbeeldingskracht voor een alternatief. De bestuurders geven aan dat deze ontmoetingen complex zijn. Ze kunnen, net als de bestuurder in het fragment, de grotere problemen van jongeren niet op korte termijn oplossen en zijn voorzichtig met toezeggingen. Een bestuurder zegt hierover: *“Tegen de tijd dat er oplossingen zijn, zijn deze jongeren geen jongeren meer.”*

ONGEMAKKELIJKE ONTMOETINGEN

Voorbeeld 2 "Zij kwamen naar ons toe"

Het tweede voorbeeld is een ontmoeting tussen een theatercollectief bestaande uit Amsterdamse jongeren en gemeentelijke ambtenaren over gentrificatie.

In het midden van de zaal staat een tafel waar een aantal jongeren aan zit. De gespreksleidster is een van de initiatiefnemers van het theatercollectief die de deelnemende jongeren ondersteunt. De jongeren hebben allemaal dezelfde trui aan met het logo van hun collectief. Het publiek (waaronder de gemeentelijke ambtenaren) zit verderop aan de zijkanten van de zaal. De ambtenaren hebben notitieblokjes in hun handen.

De jongeren delen persoonlijke verhalen en ervaringen over het wonen in hun stadsdeel. Een jongere vertelde dat ze noodgedwongen is vertrokken uit de buurt waar ze is opgegroeid en graag had willen blijven wonen: ze moest weg uit de flat en kon geen andere woning vinden. Een andere jongere vertelde dat ze alleen in aanmerking kwam voor een woning als ze samen ging wonen. Anders voldeed ze niet aan de inkomenseis. De jongeren houden zich, als theatergroep, vast aan de vorm waarop ze zich normaal ook uiten. Ze deelden verhalen aan de hand van theater, muziek, storytelling en gedichten. De ambtenaren werden het laatste halfuur gevraagd om plaats te nemen aan tafel om vragen te beantwoorden. De gespreksleidster geeft aan dat ze het belangrijk vindt dat de ambtenaren aan tafel zitten. "Het geeft erkenning en het gevoel om te proberen het nog een keer uit te leggen op een manier die voor ons goed voelt" benadrukt ze. Opvallend hierin is dat ze spreekt over 'ons'. Dit is typerend voor de sfeer: de gespreksleidster laat blijken één van de jongeren te zijn. Ze staat aan hun kant en de gemeentelijke ambtenaren staan aan de andere kant.

Gedurende de avond neemt de gespreksleidster de taak op zich om de behoeftes van de jongeren te bewaken en de stem van jongeren naar voren te schuiven. Ze moedigt jongeren aan om te spreken en vragen te stellen wanneer de ambtenaren aan tafel zitten. Ideeën van ambtenaren die niet aansluiten bij de behoeftes van jongeren worden van tafel geschoven. Bijvoorbeeld wanneer een ambtenaar voorstelt om met een ouder rolmodel voor jongeren op te trekken om plannen te ontwikkelen voor de buurt. Zodra een jongere aangeeft niet enthousiast te worden van dit idee en pleit voor een directe samenwerking met de jongeren om wie het gaat klap de gespreksleidsteruitbundig. Ze is het eens met de jongere en benadrukt vervolgens dat jongeren betaald moeten worden voor de adviezen die ze geven aan ambtenaren over hun buurt. Eerder in het gesprek benoemen jongeren dat het niet wordt toegelaten om een eigen

vriezer te plaatsen in hun woning, wat voor hen voor verschillende problemen en ongemak zorgt. Wanneer een ambtenaar enthousiast het idee oppert om een grote gemeenschappelijke vriezer te plaatsen in het wooncomplex schudden zowel de gespreksleidster als de jongeren hun hoofd: dit is niet wat ze willen. De ambtenaar legt zich er snel bij neer: het is allen tegen één. We zien in dit voorbeeld dat de gespreksleidster samen met de jongeren een sterke eenheid vormt.

We lopen als onderzoekers met enige teleurstelling de zaal uit. De verhalen en de problematiek waar jongeren uit het stadsdeel tegen aan lopen zijn helder en raken ons. Maar ook al waren er ambtenaren aan tafel: dit zorgde niet voor oplossingen of concrete acties om aan de slag te gaan met de problematiek. Als wij onze jassen aantrekken en willen vertrekken komt een van de jongeren van de voorstelling naar ons toe. Hij heeft zijn verhaal gedaan tijdens de bijeenkomst. "Hoe vonden jullie het?" vraagt hij met een grote lach op zijn gezicht. We complimenteren hem over hoe hij zijn verhaal heeft verteld. We vragen hoe hij het vond. "Geweldig" zegt hij, "geweldig dat we ze gewoon vragen konden stellen. Ze zaten daar, zij kwamen naar ons toe. Wij hoefde niet naar hun".

Een ruimte van jongeren

Uit bovenstaande observatie blijkt dat de jongere tevreden is over de bijeenkomst. Jongeren met wie binnen dit onderzoek gesproken is, ervaren een grote afstand tot de politiek. In dit voorbeeld wordt waardering uitgesproken over dat 'ze' (de ambtenaren) zo dichtbij waren. De jongere noemt dat de ambtenaren naar 'ons' toe kwamen, en laat daarbij merken dat hij eigenaarschap voelde over de ruimte. Ook al leidde de participatie in deze ontmoeting niet tot inspraak of verandering, het gaf jongeren wel een gevoel van voldoening. Dit valt te verklaren aan de hand van *claimed/created space*, die Gaventa (2006) typeert als een ruimte waar minder machtige actoren de ruimte opeisen van of tegen de machthebbers. Deze ruimtes ontstaan wanneer er bijvoorbeeld sprake is van gemeenschappelijke zorgen die worden geuit of wanneer gelijkgestemden gemeenschappelijke belangen nastreven. Zo kan het idee van de ambtenaar over de gemeenschappelijke vriezer zonder woorden of argumenten van tafel worden geschoven, omdat de jongeren en gespreksleidster de ruimte beheren. Zij zijn in de meerderheid, streven gemeenschappelijke belangen na en eisen daarmee een machtspositie op. Ook is zichtbaar, anders dan in het voorbeeld van de afhakende jongeren bij de verkiezingscampagne, dat er sprake is van epistemic justice (Fricker, 2007). De jongeren krijgen de ruimte en erkenning voor het delen van hun geleefde ervaringen. De gespreksleidster benadrukt de waarde van deze kennis

ONGEMAKKELIJKE ONTMOETINGEN

voor de gemeentelijke ambtenaren. Het is hier zichtbaar dat de gespreksleidster de stem en belangen van de jongeren in deze ruimte versterkt.

CONCLUSIE EN DISCUSSIE

Dit onderzoek vond plaats in de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost en richtte zich daar op groepen jongeren tussen de 16 en 27 jaar voor wie de opkomstcijfers bij verkiezingen laag zijn; jongeren met een migratieachtergrond, die praktisch opgeleid zijn of niet naar school gaan. Het aantal respondenten uit deze groep was uiteindelijk gering, waardoor er geen generaliseerbare uitspraken gedaan kunnen worden over deze jongeren. Wel kan er een beeld geschetst worden van *publieke ontmoetingen tussen jongeren en de overheid in Amsterdamse wijken, waar sprake is van participatieve ongelijkheid*. Door een verdiepende analyse van die ontmoetingen kan bovendien verduidelijkt worden welke mechanismen een rol spelen in het wel of niet luider en invloedrijker laten klinken van de stem van jongeren in deze wijken.

De conclusie is dat de stem van jongeren in de onderzochte ontmoetingen met politici niet heel luid heeft geklonken. Het lukt de lokale overheid nog onvoldoende om de beoogde jongeren te bereiken en als ze aanwezig zijn, betekent dit niet automatisch dat ze participeren. De indeling van de ruimte, het programma en de machtsverhouding tussen organisatoren en jongeren spelen hierin een cruciale rol. Een tekort aan eigenaarschap van jongeren leidt tot bijeenkomsten waarbij jongeren wel aanwezig zijn, maar hun stem geen invloed heeft, met gevoelens van teleurstelling tot gevolg. In succesvolle ontmoetingen is juist te zien dat het eigenaarschap bij jongeren ligt en zijzelf besluiten in welke omstandigheden zij hun verhaal vertellen. Ook dan is te zien dat deze ontmoetingen zich niet per se vertalen tot gewijzigd beleid, maar jongeren kijken dan wel met tevredenheid terug op de ontmoeting. Ze hebben zelf iets geleerd en hun levenslessen doorgegeven aan personen die daar in hun werk iets mee kunnen.

Binnen de ontmoetingen die zijn bestudeerd, blijken faciliterende (sociaal) professionals een belangrijke rol te spelen. Zij kunnen jongeren empoweren, maar ook (on)bewust kleiner maken. Door vooraf met jongeren na te denken over de locatie van de ontmoeting, de onderwerpen die besproken gaan worden en de manier van interactie tussen jongeren en hun gesprekspartners, kunnen zij het succes van de ontmoeting positief beïnvloeden. Professionals kunnen de politieke participatie verhogen door het bieden van ruimte en het erkennen en waarderen van ervaringen en kennis van jongeren. Deze mogelijkheid sluit aan bij het politiserend werken dat in het sociaal domein in de belangstelling staat (Bouchaute et al., 2022; De Brabander et al., 2022).

Sociaal professionals hebben een taak in het faciliteren van belangenbehartiging om daarmee de maatschappelijke positie van de mensen waar ze mee werken te verbeteren. Door jongeren te helpen om gedeelde belangen te formuleren op basis van hun eigen ervaringen, en die belangen vervolgens te agenderen in een institutionele context, kunnen professionals een bijdrage leveren aan sociale rechtvaardigheid. Het begeleiden van jongeren in processen van participatie kan hier een onderdeel van uitmaken. Sociaal professionals kunnen als sleutelfiguren een belangrijke rol spelen in het verbinden van de leefwereld van jongeren aan instituties en overheidsinstellingen. Bestuurders zouden tot slot vaker kunnen reflecteren op hun aanwezigheid en de machtsdynamiek die daarbij ontstaat. Hoe reageert een jongere op mij? Wat verwacht een jongere van mij? En kan ik vanuit mijn functie eigenlijk wel gelijkwaardig in gesprek gaan?

Het is belangrijk om te beseffen dat participatie niet ontstaat waar aanwezigen de intentie tot participatie hebben. Onder alle personen die wij voor dit onderzoek gesproken of geobserveerd hebben, bestaat een wens tot participatie en bewustzijn van de noodzaak tot participatie. De politieke belevingswereld en leefwereld van jongeren en bestuurders en zelfs van verschillende groepen jongeren in dit onderzoek staan echter mijlenver uit elkaar, iets wat Steenvoorden (2023) al voor andere maatschappelijke groepen aantoonde. Om tot participatie te komen die alle groepen tevreden stelt, is het zaak de kloof tussen deze werelden te overbruggen. De machtigste personen in de ontmoetingen zouden hiervoor hun eigen ideeën over een goede ontmoeting ondergeschikt kunnen maken aan de ideeën die de bestudeerde jongeren hierover hebben. Het helpt als zij zich ten doel stellen te luisteren en ontmoetingen te creëren die aansluiten bij de leefwereld van jongeren en rekening houden met het machtsverschil tussen hen en de jongeren.

DISCLOSURE OF INTEREST AND FUNDING

Dit onderzoek is gefinancierd door het Kenniscentrum Ongelijkheid Amsterdam (<https://www.kenniscentrumongelijkheid.nl/link-jong-amsterdam/>).

REFERENTIES

- Ahmed, S. (2007). A phenomenology of whiteness. *Feminist Theory*, 8(2), 149–167. <https://doi.org/10.1177/1464700107078139>
- Anderson, M. R. (2010). Community psychology, political efficacy, and trust. *Political Psychology*, 31(1), 59–84. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2009.00734.x>

ONGEMAKKELIJKE ONTMOETINGEN

- Bouchaute, B., Görgöz, R., & Cristiaensen, P. (2022). *Get up stand up: jongeren op de bres tegen onrecht*. Artevelde Hogeschool.
- Conner, J. O., Ober, C. N., & Brown, A. S. (2016). The politics of paternalism: Adult and youth perspectives on youth voice in public policy. *Teachers College Record*, 118, 48.
- De Brabander, R., Kaulingfreks, F., & Ham, M. (2022). *Sociaal Weerwerk*. Uitgeverij van Gennep.
- Farthing, R. (2010). The politics of youthful antipolitics: Representing the “issue” of youth participation in politics. *Journal of Youth Studies*, 13(2), 181–195. <https://doi.org/10.1080/13676260903233696>
- Fricke, M. (2007). *Epistemic injustice: Power and the ethics of knowing*. Oxford University Press.
- Gaventa, J. (2006). Finding the spaces for change: A power analysis. *IDS Bulletin*, 37(6), 23–33. <https://doi.org/10.1111/j.1759-5436.2006.tb00320.x>
- Gemeente Amsterdam. (2022). *Inzichten voor het duurzaam borgen van jongerenparticipatie*. Geraadpleegd op 21 september 2023, van <https://openresearch.amsterdam.nl/page/87665/bestuurlijke-rapportage-jongerenparticipatie>
- Hooghe, M., & Marien, S. (2013). A comparative analysis of the relation between political trust and forms of political participation in Europe. *European Societies*, 15(1), 131–152. <https://doi.org/10.1080/14616696.2012.692807>
- Kaulingfreks, F. (2017). *Straatpolitiek*. Boom.
- Nieuwelink, H., Dekker, P., & ten Dam, G. (2019). Compensating or reproducing? Students from different educational tracks and the role of school in experiencing democratic citizenship. *Cambridge Journal of Education*, 49(3), 275–292. <https://doi.org/10.1080/0305764X.2018.1529738>
- Rosalina, Z., Zweegman, S., Bouwmeester, S., & Kaulingfreks, F. (2021). “Zei ik echt: de witte kamer?” *Amsterdamse jongeren en verkiezingen*. Geraadpleegd op 23 september 2023, van <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/zei-ik-echt-de-witte-kamer>
- Steenvoorden, E. (2023). *Woorden zeggen meer dan cijfers*. Universiteit van Amsterdam.
- Universiteit Utrecht (2019). *Ethische toetsing van empirisch onderzoek met mensen aan de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht*. Faculteit geesteswetenschappen. <https://fetc-gw.wp.hum.uu.nl/wp-content/uploads/sites/336/2019/10/FETC-GW-Reglement-versieApril2019.pdf>
- Van Der Meer, T. (2016). De lokale democratie en het probleem van participatieve ongelijkheid. *Mens En Maatschappij*, 91(4), 357–380. <https://doi.org/10.5117/MEM2016.4.MEER>
- Van Deth, J. W. (2016). *What is political participation?* Oxford Research Encyclopedia of Politics. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.68>

SIETSKE ZWEEGMAN, ZULIA ROSALINA, SHARIFAH REDAN, FLORIS VERMEULEN, FEMKE KAULINGFREKS

Vermeulen, F., Hartevelde, E., & Michon, L. (2020). *Opkomst in Amsterdamse buurten bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2018*. Geraadpleegd op 23 september 2023, van https://pure.uva.nl/ws/files/44497054/2020_opkomst_verkiezingen_2018_amsterdamse_buurten.pdf

Vermeulen, F., Kaulingfreks, F., & Redan, S. (2022). *Lage lokale betrokkenheid en grote ongelijkheid*. Geraadpleegd op 23 september 2023, van https://openresearch.amsterdam/image/2023/1/9/onderzoek_naar_opkomst_amsterdamse_gemeenteraadsverkiezingen.pdf